

Tønsberg kommune

JournalpostID

18/35952

Saksbehandler:
Hans Ivar Nesse, telefon: 33348643
Kommuneutvikling

Kommunedelplan for klima- og energi 2018 - 2028 - Tønsberg kommune

Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling	07.06.2018	038/18
Bystyret	20.06.2018	076/18

Rådmannens innstilling

1. I medhold av plan- og bygningslovens § 11-15 vedtar Tønsberg kommune kommunedelplan for klima- og energi 2018 – 2028.
2. Rådmannen skal forberede en sak til budsjettprosessen som viser behovet for investeringer i arbeidskraft og teknikk for å følge opp klimaplanen.

07.06.2018 Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling:

Møtebehandling:

Lisbeth Johansen (A) foreslo:

Forslag som endring av tekst i pkt 2

Pkt. 2 Kommunen som byggherre bør miljøsertifisere sine egne byggeprosesser. Feks sykehjemmet på Hogsnes.

Anette Viken (SV) foreslo:

1. Alle strategier i handlingsdelen oppdateres i henhold til hoveddelen.
2. Næringsplan - punkt 2 tiltak - må strykes.

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Johansens forslag vedtatt med 7 mot 4 stemmer ((H,Frp).

Vikens forslag om strategier fikk 4 stemmer og falt sledes (SV,V,MDG, Harald Madsen)

Vikens forslag om næringsplan enstemmig vedtatt.

Etter dette har UNS fattet slikt vedtak:

UNS- 038/18 Vedtak:

1. I medhold av plan- og bygningslovens § 11-15 vedtar Tønsberg kommune kommunedelplan for klima- og energi 2018 – 2028.
2. Rådmannen skal forberede en sak til budsjettprosessen som viser behovet for investeringer i arbeidskraft og teknikk for å følge opp klimaplanen.
Kommunen som byggherre bør miljøsertifisere sine egne byggeprosesser. Feks sykehjemmet på Hogsnes.

Næringsplan - punkt 2 tiltak - må strykes.

1.

20.06.2018 Bystyret:

Møtebehandling:

Lisbeth Johansen (A) fremmet sitt forslag i UNS - pkt 2: (Utgår)

Pkt. 2 Kommunen som byggherre bør miljøsertifisere sine egne byggeprosesser. F.ks sykehjemmet på Hogsnes.

Anette Viken (SV) fremmet sitt forslag i UNS - pkt. 1:

1. Alle strategier i handlingsdelen oppdateres i henhold til hoveddelen.

Frank Pedersen (H) foreslo som erstatning for Johansens forslag: (Utgår)

Kommunen oppfordres å legge til rette for fossilfrie og grønne byggeplasser.

Suzy Haugan (V) foreslo: (Utgår)

tillegg (i gult) til side 26 plan: energi, sektormål: Innen 2026 skal 20% av nye bygg over 1000 m2 miljøsertifiseres, for eksempel gjennom BREEAM NOR.

Lisbeth Johansen (A) foreslo på vegne av V,AP og H:

Pkt. 2 Kommunen som byggherre bør miljøsertifisere sine egne byggeprosesser.

Kommunen oppfordres å legge til rette for fossilfrie og grønne byggeplasser.

Innstillingen fra UNS pkt. 1 enstemmig vedtatt.

Ved alt.vot. 1. setning pkt. 2 ble Johansens forslag enstemmig vedtatt.

Nye setning i Johansens forslag enstemmig vedtatt.

Innstillingens forslag om Næringsplan enstemmig vedtatt.

Vikens forslag enst. vedtatt.

Etter dette har Bystyret fattet slikt vedtak:

BY- 076/18 Vedtak:

1. I medhold av plan- og bygningslovens § 11-15 vedtar Tønsberg kommune kommunedelplan for klima- og energi 2018 – 2028.
2. Rådmannen skal forberede en sak til budsjettprosessen som viser behovet for investeringer i arbeidskraft og teknikk for å følge opp klimaplanen.
Kommunen som byggherre bør miljøsertifisere sine egne byggeprosesser.
Kommunen oppfordres å legge til rette for fossilfrie og grønne byggeplasser.

Næringsplan - punkt 2 tiltak - må strykes.

3. Alle strategier i handlingsdelen oppdateres i henhold til hoveddelen.

Sammendrag:

Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling la forslag til klima-, miljø- og energiplan ut til offentlig ettersyn høsten 2017. Det kom mange innspill, både skriftlige og muntlige. På bakgrunn av høringsinnspillene og tilbakemeldinger fra ulike avdelinger i kommuneforvaltningen, har rådmannen endret planforslaget. Forslaget foreslås vedtatt samtidig som rådmannen peker på at oppfølging av planen medfører behov for investeringer i stillinger og teknikk.

Vedlegg:

Rådmannens kommentarer til høringsinnspillene.docx
Revidert handlingsdel, med markering av endringer
Revidert handlingsdel, uten markeringer
Revidert hoveddokument, med markering av endringer
Revidert hoveddokument, uten markeringer
Alle skriftlige høringsinnspill
Sammendrag av skriftlige og muntlige innspill

Innledning – hva saken gjelder:

Fakta grunnlag:

Bakgrunn for arbeidet med planen

Arbeidet med klimaplanen har pågått siden våren 2016. Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling har fungert som plankomiteé og forslagsstiller. Rådmannen har bidratt med skrivearbeid, fremskaffing av statistikk og vurdering av muligheter. Konsulentfirmaet Rambøll var i starten av prosessen engasjert for å lage et utkast til plan. Utkastet er sterkt bearbeidet av rådmannen i ettertid.

Planen er utarbeidet som en kommunedelplan, og følger dermed saksganger til planer etter plan- og bygningsloven.

Miljømål

UNS har vedtatt følgende visjon som planen skal bidra til å oppfylle:

- Tønsberg kommune skal være ledende i klimaarbeidet, grønn, ren og bærekraftig.

Følgende hovedmål er avledet av visjonen:

- Tønsberg kommune skal i 2030 slippe ut 40 % mindre klimagasser enn i 1990. Utslipp fra Esso på Slagentangen skal ikke regnes med.
- Tønsberg kommune skal være karbonnøytral i 2050.
- I 2030 er stasjonær energibruk i bygg og anlegg redusert med 20 % sammenliknet med 1990. Tallet gjelder energibruk per person i kommunen.

Oppbygging av planen

Planen består av to dokumenter:

- Et hoveddokument som inneholder statistikk og bakgrunnsopplysninger
- En handlingsdel som hovedsakelig består av en tiltaksliste

Tidsforløp for planarbeidet:

- 3. februar 2016 – oppstart med vedtak i Bystyret
- 10. juni 2016 – høringsfrist for planprogrammet

- 25. august 2016 – vedtak av planprogrammet
- 6. april 2017 – åpent informasjons- og diskusjonsmøte om klimatiltak i Växjö kommun i Sverige og Tønsberg kommunes planarbeid
- 8. juni 2017 – første gangs behandling av plandokumentene
- 24. oktober 2017 – åpent informasjons- og diskusjonsmøte på Tønsberg og Færder bibliotek
- 18. november 2017 - høringsfrist på planforslaget
- Månedsskiftet oktober til november – to åpne kontordager på Tønsberg og Færder bibliotek

Innspill til planforslaget:

Det har kommet mange innspill til planforslaget fra privatpersoner, organisasjoner og myndigheter. Både skriftlige innspill og muntlige innspill fra åpne møter er vurdert. Alle innspillene ligger vedlagt i sin helhet. Vedlagt ligger også et sammendrag av innspillene med rådmannens kommentarer til hvert innspill.

Endringer av planforslaget etter offentlig ettersyn:

Etter offentlig ettersyn, har rådmannen bearbeidet planforslaget. Bakgrunnen for endringene er høringsinnspill fra eksterne parter og dialog med avdelinger internt i kommuneadministrasjonen. Alle endringer av innholdet er sporbart i to av vedleggene, og det er gitt begrunnelse for alle endringer i handlingsdelen. En del av de mindre språklige endringene er ikke synliggjort.

Rettslig grunnlag:

Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene: Retningslinja er vedtatt med hjemmel i plan- og bygningslovens § 6-2 første ledd. Den inneholder pålegg om å planlegge og stimulere til reduksjon av klimagassutslipp og økt miljøvennlig energiomlegging.

Forholdet til kommuneplanen:

Dette er en kommunedelplan. Kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel er overordnet kommunedelplanen.

Vurderinger:

Oppfølging av planen

Planen inneholder 61 tiltak. Gjennomføring av tiltakene er avhengig av innsats i alle virksomhetene i kommuneforvaltningen. Planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltakene er arbeidskrevende og vil medføre investeringer i arbeidskraft og teknologi. Enkelte investeringer i teknologi vil på sikt lønne seg på grunn av reduserte utgifter til energi. Andre investeringer, som til eksempel arbeidskraft, lønner seg ikke for kommuneforvaltningen, men er nødvendige for å gjennomføre tiltakene. På sikt er det ikke urimelig å anta at kommunen vil tjene på en klimasatsing fordi «grønne» kommuner blir mer attraktive i konkurransen om investorer og arbeidstakere.

Med 61 tiltak som er avhengig av innsats innen alle virksomhetene, er det nødvendig at rådmannen samordner arbeidet og fungerer som pådriver. Statistikk må skaffes til veie slik at effekten av tiltakene kan måles og gi grunnlag for vurdering av hvilke tiltak det er mest fornuftig å satse videre på.

Rapportering og evaluering

Det er viktig at utslippseffekten av planlagte og gjennomførte tiltak beregnes årlig. Det er komplisert og krevende å gjøre slike beregninger, men det har i løpet av våren kommet flere beregningsverktøy fra Miljødirektoratet som letter arbeidet og gjør beregningene mer presise. Effekten av mange tiltak må likevel beregnes på bakgrunn av andre indikatorer enn utslipp. Eksempelvis må utslippseffekten av å bruke tre i stedet for stål og betong i nye kommunale bygninger beregnes indirekte. Endret forbruksmønster vil ofte føre til redusert utslipp andre steder enn i Tønsberg. Tiltak som fører til reduserte utslipp andre steder er imidlertid like viktige siden klimaproblemet er globalt. Kunnskap om hvordan effekten av slike tiltak kan beregnes finnes trolig hos både Miljødirektoratet og kommuner med lengre erfaring på feltet.

Fører planen til at målet kan nås?

Det er vanskelig å gi et sikkert svar på det. Dersom målet om 40 % utslippskutt innen 2030 basert på 1990-nivå skal kunne nås, må nesten hele utslippskuttet skje innen utløpet av planperioden (2028).

Sektormålet for den største utslippskilden, raffineriet til Esso, er at muligheter for utnyttelse av spillvarmen skal utredes innen 2021. Utnyttelse av spillvarmen kan gi store utslippskutt i andre sektorer. Men hvorvidt spillvarmen kan bli et viktig bidrag er altså foreløpig usikkert.

Hvis vi holder Esso utenfor regnskapet, er samferdselen den desidert største utslippskilden. Sektormålet for areal-, bygg- og transportplanlegging er at andelen reiser foretatt med gange, sykkel eller kollektivtransport skal være over 50 % innen 2028. Det er et ambisiøst men gjennomførbart mål dersom alle samfunnsaktører drar i samme retning. Andelen var 27 % i 2016, og utslippskuttet som oppnås vil bli viktig, men alene ikke i nærheten av den størrelsesordenen som er målet for 2030. Ingen av de andre sektorene har målbare sektormål som kan gi svært store utslippskutt.

Derimot er det flere sektormål som til sammen kan gi betydelige utslippskutt, men som det er vanskelig å måle effekten av direkte. Eksempler er valg av byggematerialer som har lavt klimafotavtrykk, tiltak som kan endre forbruksmønsteret, økt oppslutning om klimasmart landbruk og økt bruk av biogass og elektrisitet som erstatning for fossilt drivstoff.

Det har ikke vært mulig for rådmannen å beregne hvor stort utslippskuttet blir dersom alle tiltakene i klimaplanen blir oppfylt til punkt og prikke. Det er et omfattende arbeid som krever ressurser.

Skal utslippsmålet nås, mener rådmannen at det er helt nødvendig å følge opp planforslaget med konkretisering av mange av tiltakene slik at de blir lettere å gjennomføre og måle effekten av. Tiltakene bør også vurderes på nytt når rådmannen har fått erfaringer med oppfølging av planen. En forutsetning for å nå målet er at det settes inn arbeidskraft for å samordne tiltakene som må utføres i alle virksomhetene i kommuneforvaltningen.

Rådmannen må også påta seg en pådriverrolle.

Endring av plandokumentene

Plandokumentene er betydelig endret etter 1. gangs behandling. Bakgrunnen for endringene er høringsinnspill og intern dialog med ulike avdelinger i administrasjonen. Antall tiltak i planen er nå redusert fra 80 til 61. Her en begrunnelse for endringene som er gjort. Detaljert vurdering av hver endring finnes i vedleggene.

- Endring av navnet: Planens opprinnelige navn var klima-, miljø- og energiplan. Rådmannen har endret dette til klima- og energiplan for å gjenspeile innholdet i planprogrammet. Dersom planen også skulle omfatte miljø på generelt grunnlag, måtte den omfatte mål og tiltak for å stanse tapet av naturmangfold og mål og tiltak for å redusere forurensing av ferskvann, saltvann luft og jord. Ingen ting av dette ligger i planprogrammet. Rådmannen foreslår at det i stedet lages egne planer for hvert av temaene naturmangfold, forurensing av vann og jord og forurensing av luft. Hvert av disse temaene er i seg selv svært omfattende.
- Sletting av sektormål og tiltak som ikke er forankret i planprogrammet: Det går fram av planprogrammet at planen dreier seg om å redusere utslipp av klimagasser. Andre miljømål er ikke diskutert i planprogrammet. Rådmannen har derfor slettet sektormål og tiltak innenfor andre tema enn klima. Dette dreier seg om tiltak for å redusere avrenning av gummigranulater fra kunstgressbaner og tiltak for å fordrøye vann ved hjelp av grønne tak.
- Redaksjonelle endringer: Teksten er bearbeidet for å gjøre den lettere å lese. Tungt språk er forenklet og skrivefeil er rettet. Enkelte tiltak var gjentatt flere ganger i ulike kapitler. Dette er det ryddet opp i. Noen tiltak er flyttet til kapitler hvor de er mer relevante.
- Oppdatert statistikk: Da planarbeidet startet, fantes det ikke oppdatert statistikk for klimagassutslipp. Miljødirektoratet har i mellomtiden laget ny statistikk i samarbeid med Statistisk sentralbyrå. Den nye statistikken, som ble offentliggjort i april i år, er lagt til grunn i de reviderte plandokumentene.
- Sletting av tiltak som inngår i andre planer: Enkelte tiltak inngår i kommuneplanens samfunnsdel, arealdel, handlingsdelen til samfunnsdelen eller i kommunedelplanene i Bypakka. Rådmannen synes det er unaturlig å gjenta tiltak fra andre planer i klimaplanen i og med at planene er jevnbyrdige. Overgripende klimamål og tiltak må inn i kommuneplanen ved rullering av den.
- Sletting eller omformulering av tiltak det ikke er hjemmel for å sette: Et eksempel er *«Det skal vurderes å stille krav om miljøsertifisering i alle nybygg.»* Kommunen har ikke hjemmel for å stille slike krav til private aktører.
- Sletting eller omformulering av tiltak som synes urealistisk å gjennomføre i denne perioden: Eksempler på dette er utarbeiding av *«...undervisningsopplegg rettet mot barnehager, barneskoler og ungdomsskoler som omhandler klima og miljø.»* *«Det skal utarbeides en informasjonskampanje knyttet til forbruk og avfall.»* Utforming og gjennomføring av undervisningsopplegg og drifting av informasjonskampanjer er svært arbeidskrevende tiltak. Rådmannen har slettet tiltak om nye undervisningsopplegg og omformulert tiltak om kampanjer. Miljøvern og bærekraftig utvikling ligger allerede i læreplanen for den norske skolen. I samarbeid med Den Magiske Fabrikken er det allerede under utarbeiding undervisningsopplegg om resirkulering og avfall. Rådmannen har i stedet for begrepet informasjonskampanjer satt inn mål om at informasjonsarbeidet om klima og miljø skal styrkes.
- Endring av tiltak for å gjøre måloppnåelsen mer realistisk. Eksempel: Under areal-, bygg- og transportplanlegging står dette målet: *«I neste reisevaneundersøkelse (ca. 2020) skal andelen reiser foretatt med kollektiv, sykkel og gange være over 50 % (var 32 % i 2013/14 og*

27 % i 2016)». Her er fristen forskjøvet til 2028 for å det skal være mulig å nå målet.

- Nye tiltak lagt inn: Enkelte tiltak er tatt inn som følge av høringsinnspill. Eksempel:
 - Tiltak om samarbeid med biogassfabrikken for utvidelse av produksjonen og næringsutvikling knyttet til den.
 - Innføre regler om tjenestereiser i kommuneforvaltningen slik at fly ikke benyttes på reiser under 60 mil.
- Endring av årstall: Klimaplanens periode var i de første dokumentene 2016 – 2026. Perioden er endret til 2018 – 2028. Som en følge av det er også fristen for å oppnå tiltak forskjøvet med to år, for eksempel fra 2026 til 2028.

Alternative løsninger:

Å la være å lage en klima- og energiplan er ikke et alternativ fordi kommunen er pålagt både å planlegge og å gjennomføre tiltak, jamfør statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene. Derimot er følgende to alternativer mulige:

- Det kan utarbeides en mer omfattende plan med bedre statistikkgrunnlag og mer konkrete tiltak og dermed bedre grunnlag for måling.
- Det kan utarbeides en mindre omfattende plan med færre tiltak, men som er lettere å gjennomføre.

Økonomiske konsekvenser:

Rådmannen har ikke beregnet de økonomiske konsekvensene for kommuneforvaltningen. Men det er åpenbart at rådmannen trenger minst én stilling for å kunne være pådriver og kunne samordne tiltakene i planen. Tiltakene må utføres i alle virksomhetene. Planen medfører mer arbeid innen blant annet Bydrift, Kommuneutvikling (arealplan, byggesak og landbruk) og i særdeleshet innen rådmannens stab. Rådmannen har i planen fått ansvaret for omfattende informasjons- og kommunikasjonsarbeid, holdningsskapende arbeid, kompetanseheving i organisasjonen, planoppgaver og ikke minst ansvar for koordinering, evaluering og rapportering.

Det er stor forskjell blant sammenliknbare kommuner på hvor store ressurser som legges i klimaarbeidet. Sandefjord har 5 stillinger i en miljøavdeling hvor klima er en av oppgavene. Horten kommune har én full stilling for klima- og miljøvernarbeid. Växjö kommun i Sør-Sverige har 7 årsverk som arbeider med klima og miljøvern. Kommunen er på størrelse med Tønsberg og har allerede oppnådd godt over 50 % utslippskutt og samtidig sterkere økonomisk vekst enn landsgjennomsnittet.

Konsekvenser for næringsutvikling:

Klimaplanen legger opp til at kommuneforvaltningen skal bidra til næringsvekst knyttet til biogassfabrikken hvor det er et betydelig potensial for verdiskaping. I planen er det også tiltak som skal føre til sterkere fokus på grønn næringsutvikling. Dette blir stadig mer viktig i konkurransen om både investorer og arbeidstakere. Rådmannen tror derfor at planen kan få positive konsekvenser for næringsutviklingen i kommunen.

Helse- og miljøkonsekvenser:

Tiltak for reduserte utslipp av klimagasser har som bieffekt at lokal luftforurensning reduseres. Et eksempel er overgang til kollektivtrafikk. Det medfører bedre luftkvalitet i byen og tettstedene. Økt fokus på klimasmart landbruk kan ha som bieffekt at erosjonen og næringsavrenningen til vann reduseres og at Byfjordens tidvis grå farge blir noe mindre grå.

Konsekvenser for folkehelse:

Tiltak for å få flere til å gå eller sykle er viktige deler av klimaplanen og slike tiltak er svært viktige for folkehelsen. Det ligger også tiltak i planen for redusert kjøttforbruk, noe som er i tråd med Helsedirektoratets kostholdsrad.

Konsekvenser for barn og unge:

Tiltak som medfører redusert biltrafikk og mindre lokal forurensning kommer alle til gode, ikke minst barn og unge som er de som rammes hardest av dårlig luftkvalitet og dårlig framkommelighet. Biltrafikk utgjør en barriere for barn og unge.

Konklusjon:

Forslaget til klimaplan med hoveddel og handlingsdel foreslås vedtatt. Ved første budsjettprosess må det settes av penger til oppfølging av planen. Planen medfører blant annet informasjons- og kommunikasjonsarbeid, holdningsskapende arbeid, kompetanseheving i organisasjonen, investeringer i teknikk, planoppgaver, koordinering, evaluering og rapportering. Rådmannen har behov for minst én full stilling for å kunne fungere som pådriver og koordinator i klimaarbeidet. En forutsetning for å nå målet om 40 % utslippskutt innen 2030 basert på 1990-nivå, er at det arbeides aktivt med oppfølging av planen. Siden tiltakene omfatter alle virksomhetene, vil det også være behov for styrket kompetanse og arbeidskraft i mange ledd av kommuneforvaltningen.

Til budsjettprosessen vil rådmannen lage en politisk sak om budsjett for oppfølging av klimaplanen. Der skal det gjøres rede for behovet for styrket arbeidskraft og eventuelle investeringer i teknikk.

Videre behandling:

Planen behandles endelig av Bystyret.

Tønsberg, 23.06.2018

Geir Viksand
rådmann

Anne Hekland
virksomhetsleder